

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.503.2025

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 12566 Pani Posłanki Magdaleny Filipek-Sobczak wraz z grupą posłów, w sprawie programu "Trzy filary wsparcia osób z niepełnosprawnościami" oraz zapewnienia równego dostępu do instrumentów rehabilitacyjnych i prozatrudnieniowych, po uzyskaniu stanowiska Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Aktualnie do priorytetowych zadań Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych należy m.in. procedowanie rozwiązań legislacyjnych dotyczących asystencji osobistej dla osób z niepełnosprawnościami oraz realizacja projektów w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS) dotyczących zatrudnienia wspomaganego, zmian w systemie orzekania o niepełnosprawności, utworzenia Centrum Komunikacji dla osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami, przygotowania rozwiązań w zakresie mobilnego doradcy włączenia społecznego oraz utworzenia inspektoratu dostępności. Rozwiązania dotyczące bonu terapeutycznego i bonu prozatrudnieniowego obecnie nie są przedmiotem prac prowadzonych w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (MRPiPS).

Jednym ze strategicznych celów FERS jest zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami równych szans. Z inicjatywy Kierownictwa MRPiPS w ramach wsparcia osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin zaplanowano działania, które przyczynią się do zmian systemowych m.in. w obszarze zatrudnienia wspomaganego (ZW). Opracowany zostanie Model Zatrudnienia Wspomaganego, który uzupełniać będzie funkcjonujący krajowy system wspierania zatrudniania osób z niepełnosprawnościami. Instrument tworzony jest z myślą o osobach z niepełnosprawnościami mających szczególne trudności w samodzielnym znalezieniu i utrzymaniu zatrudnienia na otwartym rynku pracy. Model ten ma na celu wprowadzenie standardów świadczenia usługi, która w obecnej sytuacji, z uwagi na różnorodność źródeł finansowania i wymagań podmiotów dotujących, jest świadczona niejednorodnie, a przede wszystkim nie jest dostępna dla wszystkich potrzebujących.

Wsparcie osób z niepełnosprawnościami to zarówno system świadczeń kierowanych bezpośrednio do tej grupy (obejmujących zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji, świadczenie wspierające), jak i system wsparcia opiekunów, którym może być przyznany zasiłek dla opiekuna, świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy. Osoby z niepełnosprawnościami, podobnie jak inne osoby znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej, mogą korzystać też, zależnie od potrzeb, ze świadczeń z pomocy społecznej, z zasiłków stałych i okresowych.

Świadczenia pieniężne z systemu pomocy społecznej przysługują osobom lub rodzinom, których wysokość dochodu nie przekracza odpowiedniego kryterium dochodowego. Świadczenia te finansowane są w ramach budżetu państwa w obszarze systemu pomocy społecznej, pozostałych zadań w zakresie pomocy społecznej czy świadczeń rodzinnych.

Oprócz wskazanych form wsparcia osoby z niepełnosprawnościami mogą korzystać z programów m. in. z Programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”, który wprowadził dodatkowe świadczenie w wysokości 4 tys. zł, czy instrumentów wsparcia finansowanych ze środków PFRON. Na uwagę zasługuje możliwość uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej, jak też zatrudnienia w zakładach aktywności zawodowej.

Z twierdzeniem, że osoby niepełnosprawne w stopniu umiarkowanym są pomijane w systemie rehabilitacji społecznej i zawodowej, trudno się zgodzić. Jeżeli chodzi o miesięczne dofinansowanie do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych, największe wydatki na chronionym rynku pracy generują wg sprawozdania rzeczowo-finansowe PFRON za 2024 r. osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, zarówno ze schorzeniami specjalnymi (40%), jak i bez schorzeń specjalnych (36,6 %). Również na otwartym rynku pracy największy udział dofinansowania odnotowano dla pracowników z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności bez schorzeń szczególnych (42,3%) i ze schorzeniami specjalnymi (26,4%). W 2024 r. ponad 1 miliard zł przekazano pracodawcom z chronionego rynku pracy na dofinansowanie do wynagrodzenia osób zaliczonych do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, zaś pracodawcom z otwartego rynku blisko 1,5 miliarda złotych.

W ramach refundacji składek na ubezpieczenia społeczne 65,25 % środków wypłacono osobom zaliczonym do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności - wobec 19,82% dla osób ze znacznym stopniem i 14,93% dla osób z lekkim stopniem.

Trzeba podkreślić, że większość instrumentów wsparcia kierowana jest do osób z niepełnosprawnościami niezależnie od stopnia ich niepełnosprawności, wobec czego twierdzenie, iż obecny model wsparcia narusza konstytucyjną zasadę równego traktowania zawartą w art. 32 Konstytucji RP, należy uznać za fałszywe.

W roku 2024 r. na programy rządowe i resortowe mające na celu wsparcie społeczne i zawodowe osób z niepełnosprawnościami przeznaczono (na podstawie art. 7 ust. 1 i 5 ustawy o Funduszu Solidarnościowym) wskazane niżej środki:

- Program „Opieka Wytchnieniowa” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego - edycja 2024 - 190 000 000 zł;
- Program „Opieka Wytchnieniowa” dla Organizacji Pozarządowych - edycja 2024 - 75 000 000 zł;
- Program „Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego - edycja 2024 - 760 000 000 zł;
- Program „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla Organizacji Pozarządowych - edycja 2024 - 225 000 000 zł;

- Program „Centra opiekuńczo-mieszkalne” - 215 000 000,00 zł;

- Program rządowy Ministra Sportu i Turystyki promujący sport osób z niepełnosprawnościami - 3 041 000 zł.

Z kolei w roku 2025 r. na kontynuację wskazanych programów przeznaczono:

- Program „Opieka Wytchnieniowa” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego - edycja 2025 - 200 000 000 zł;
- Program „Opieka Wytchnieniowa” dla Organizacji Pozarządowych - edycja 2025 - 80 000 000 zł;

- Program „Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego – edycja 2025 - 1 000 488 000 zł;
- Program „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla Organizacji Pozarządowych – edycja 2025 - 310 000 000 zł;
- Program „Centra opiekuńczo-mieszkalne” - 262 000 000 zł;
- Program rządowy Ministra Sportu i Turystyki promujący sport osób z niepełnosprawnościami - 3 000 000.

Poniżej przedstawiam informacje nt. projektów finansowanych z Programu Operacyjnego Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021 – 2027, w które zaangażowany jest PFRON.

„Projektowanie uniwersalne kultury – dostępność w instytucjach kultury” (od 1 października 2023 do 31 marca 2027). Projekt ma przyczynić się do poprawy dostępności instytucji kultury w przygotowaniu i realizacji oferty kulturalnej oraz otwarcia instytucji na współpracę z osobami z niepełnosprawnościami i seniorami. PFRON jest partnerem projektu i realizuje przede wszystkim działania eksperckie w zakresie projektowania procedur i dokumentacji. Liderem projektu jest Narodowe Centrum Kultury. Budżet projektu to 29 694 500 zł (w tym budżet PFRON: 2 134 440 zł).

„Dostępny samorząd – granty”. Celem jest poprawa dostępności usług publicznych świadczonych przez jednostki samorządu terytorialnego oraz obiektów lub przestrzeni pozostających w dyspozycji samorządów. Projekt stanowi kontynuację oraz rozwinięcie działań z zakresu poprawy dostępności w jednostkach samorządu terytorialnego realizowanych w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (POWER) 2014-2020. Liderem projektu jest Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, zaś partnerami są PFRON, Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego oraz Śląski Związek Gmin i Powiatów. Budżet programu to 100 859 705,63 zł (w tym budżet PFRON - 6 004 680 zł).

„Urlop od opieki. Model turystyki wytchnieniowej”, mający na celu wypracowanie nowego kompleksowego modelu turystyki wytchnieniowej dzięki współpracy z partnerem ponadnarodowym. Projekt realizowany jest od 1 listopada 2024 i będzie kontynuowany do 31 lipca 2028. PFRON jest liderem projektu, a jego partnerzy to: Fundacja Ładne Historie i Fundación Tambien. Budżet wynosi 26 812 000 zł, a wkład własny 804 360 zł. W jego ramach wypracowany zostanie model turystyki wytchnieniowej skierowany do organizacji świadczących takie usługi. Będzie on uwzględniał potrzeby osób – i ich opiekunów – z różnymi rodzajami niepełnosprawności, w różnym wieku, o różnym stanie zdrowia i sytuacji życiowej. Model będzie obejmował wytyczne dotyczące aktywności prowadzonej na różnego typu terenie (obszary miejskie, górskie, wodne, leśne itd.), odnoszące się będzie do usług turystyki wytchnieniowej o różnej długości. Tworzenie modelu poprzedzi przeprowadzenie badań ilościowych i jakościowych. W projekcie wydzielono trzy zadania:

- opracowanie wstępnej wersji modelu turystyki wytchnieniowej;
- Testowanie wstępnej wersji modelu;
- Przygotowanie ostatecznej wersji modelu oraz jego wdrożenie przez grantobiorców.

„Budowa i rozwój systemu nadzoru rynku w zakresie dostępności produktów i usług”. Projekt realizowany jest od 1 października 2024 i będzie kontynuowany do 30 czerwca 2027r. Celem jest opracowanie środków skutecznego nadzoru nad wdrażaniem przez

podmioty gospodarcze wymogów określonych w ustawie o zapewnianiu spełniania wymagań dostępności niektórych produktów i usług. Liderem programu jest PFRON, partnerem zaś Urząd Komunikacji Elektronicznej. Budżet przedsięwzięcia wynosi 29 999 257,20 zł. W ramach projektu zostaną zdiagnozowane potrzeby szkoleniowo-doradcze podmiotów tworzących system nadzoru rynku, określone wymagania dostępności dla objętych ustawą poszczególnych produktów i usług (wraz z określeniem narzędzi weryfikacji tych wymagań), i opracowane narzędzia weryfikacji wymagań (procedury, zasady, wytyczne, katalog wzorów dokumentów i podręczniki dla PFRON i ONR).

„Dostępna stomatologia”, realizowana od 1 marca 2025 r. do 31 sierpnia 2028 r. Założonym celem jest zwiększenie dostępności usług stomatologicznych dla pacjentów i pacjentek z niepełnosprawnościami oraz szczególnymi potrzebami. Liderem program jest PFRON. Partnerami są: Polskie Towarzystwo Stomatologiczne i Avalon - bezpośrednia pomoc niepełnosprawnym. Budżet: wynosi 19 887 000 zł. Grupą docelową projektu jest personel medyczny i niemedyyczny oraz studenci i studentki uczelni na kierunkach lekarsko-dentystycznych. Wsparcie grantowe obejmuje podmioty świadczące usługi stomatologiczne, które realizują świadczenia finansowane przez Narodowy Fundusz Zdrowia (NFZ).

Niżej przedstawiam informację nt. programów Rady Nadzorczej PFRON realizowanych przez Fundusz:

- Aktywny Samorząd;
- Stabilne Zatrudnienie;
- Absolwent II;
- Pomoc osobom niepełnosprawnym poszkodowanym w wyniku żywiołu lub sytuacji kryzysowych wywołanych chorobami zakaźnymi;
- Zajęcia klubowe w WTZ;
- Rehabilitacja 25 plus;
- Centra informacyjno-doradcze dla osób z niepełnosprawnością;
- Dostępność ponad barierami;
- Program „Samodzielność – Aktywność – Mobilność!” Mobilność osób z niepełnosprawnością;
- Program „Samodzielność – Aktywność – Mobilność!” Wspomagane Społeczności Mieszkańcove;
- Program „Samodzielność – Aktywność – Mobilność!” Mieszkanie dla absolwenta;
- Program „Samodzielność – Aktywność – Mobilność!” Dostępne mieszkanie;
- Pomoc obywatelom Ukrainy z niepełnosprawnością;
- Wypożyczalnia technologii wspomagających dla osób z niepełnosprawnością;
- Dostępna przestrzeń publiczna;
- Finansowanie funkcjonowania Wspomaganych Społeczności Mieszkańcove.

W ramach wskazanych programów środki dystrybuowane są do jednostek publicznych lub niepublicznych w podziale na środki bieżące lub inwestycyjne. Odbiorcą ostatecznym są osoby z niepełnosprawnościami, które korzystają ze wsparcia w różnych formach (np. z dofinansowanie do protez, turnusów rehabilitacyjnych). Należy podkreślić, że Fundusz realizuje również zadania ustawowe określone w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 913), dotyczące:

- działań wyrównujących różnice między regionami (art. 47 ust. 1 pkt 1);
- dofinansowania do oprocentowania kredytów bankowych (art. 32 ust.1 pkt 1);

- zwrotu kosztów budowy lub przebudowy związanej z modernizacją obiektów i pomieszczeń zakładu, transportowych i administracyjnych –(art. 32 ust. 1 pkt 2);
- specjalistycznych ośrodków (art. 39 ust. 1 pkt 2);
- dofinansowania kosztów szkolenia, o których mowa w art. 18 ustawy o języku migowym i innych środkach komunikowania się
- usuwania skutków powodzi art. 11 ust. 1 ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z usuwaniem skutków powodzi”.

Wydział Samorządów dokonuje podziału środków dla samorządów powiatowych i wojewódzkich na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 maja 2003 r. (z późn. zm.) w sprawie algorytmu przekazywania środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych samorządom wojewódzkim i powiatowym. Środki przekazywane są do samorządów wojewódzkich i powiatowych, które następnie przeznaczają je na wsparcie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. Ze środków algorytmowych funduszu realizowane przez samorzady powiatowe są m.in. takie zadania jak:

- dofinansowanie tworzenia i działania Warsztatów Terapii Zajęciowej;
- dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze;
- dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych;
- dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych;
- jednorazowe dofinansowanie rozpoczęcia działalności gospodarczej, rolniczej lub podjęcia działalności w formie spółdzielni socjalnej;
- zwrot kosztów wyposażenia stanowisk pracy.

Z kolei wśród zadań realizowanych przez samorzady wojewódzkie ze środków algorytmowych wymienić należy:

- dofinansowanie tworzenia i działania Zakładów Aktywności Zawodowej;
- dofinansowanie robót budowlanych, dotyczących obiektów służących rehabilitacji, w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych;
- realizacja zadań zleczanych fundacjom oraz organizacjom pozarządowym.

Fundusz pełni rolę dystrybutora środków finansowych zarówno w zakresie programów realizowanych na podstawie decyzji Rady Nadzorczej, jak i w ramach zadań wynikających z przepisów ustawowych.

Podstawowym celem działalności funduszu jest wspieranie działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami poprzez zapewnienie efektywnego wykorzystania środków publicznych przeznaczonych na realizację polityki państwa w tym obszarze. Odpowiada on za opracowywanie i wdrażanie programów oraz instrumentów finansowych, które umożliwiają skuteczne wspieranie osób z niepełnosprawnościami, jednak nie prowadzi bezpośrednio dystrybucji środków do osób indywidualnych.

PFRON współpracuje z podmiotami pośredniczącymi – w szczególności z jednostkami samorządu terytorialnego, organizacjami pozarządowymi, a także innymi instytucjami posiadającymi odpowiednie kompetencje i doświadczenie w realizacji zadań na rzecz osób z niepełnosprawnościami. To właśnie te podmioty, po otrzymaniu środków finansowych z funduszu, realizują konkretne działania skierowane do osób z niepełnosprawnościami.

Przykładem działania takiego mechanizmu jest program „Aktywny Samorząd”, którego celem jest likwidacja barier ograniczających aktywność zawodową i społeczną osób z niepełnosprawnościami. W ramach programu PFRON przekazuje środki finansowe jednostkom samorządu terytorialnego, które następnie – w ramach swoich kompetencji –

dokonują podziału oraz przekazania ich bezpośrednio do beneficjentów końcowych. Dzięki temu wsparcie trafia do osób najbardziej potrzebujących, przy jednoczesnym zapewnieniu zgodności z zasadami gospodarności i przejrzystości wydatkowania środków publicznych.

Opisany model dystrybucji środków pozwala na elastyczne dostosowanie działań do lokalnych potrzeb społeczności osób z niepełnosprawnościami. Współpraca PFRON z samorządami i organizacjami pozarządowymi sprzyja także budowaniu partnerstwa na rzecz integracji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami.

Pragnę przy tym podkreślić, że bez względu na charakter programu czy realizowanego zadania ustawowego, ostatecznymi odbiorcami wsparcia udzielanego przez fundusz zawsze są osoby z niepełnosprawnościami. Wszelkie działania PFRON – zarówno w wymiarze strategicznym, jak i operacyjnym – mają służyć poprawie jakości życia, zwiększeniu samodzielności oraz wyrównywaniu szans tej grupy obywateli.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Łukasz Krasoń

Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych

Sekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/